

A Lakatos-kormány

Amikor Horthy 1944 márciusában a Sztójay-kormány létrehozásába beleegyezett, feltehetőleg azt hitte, hogy tagjai, ha ideológiailag ultrareakciók és tengelybarátok is, olyan politikai lépéseket tesznek majd, melyek az ő felfogása szerint Magyarország nemzeti érdekeit szolgálják. A nyíltan nácibarát elemek ellenőrzése és irányítása alatt azonban a kormány igen hamar a németek engedelmes eszközévé vált, akik következtetésképp *de facto* a hatalom birtokosává váltak a megszállás első hónapjaiban. Ez nagymértékben Horthy mulasztásából is adódott, abból, hogy nem élt hatalmával, és nem érvényesítette vezetői szerepét; úgy döntött, hogy „távol tartja magát bizonyos kétes ügyektől”. Júniusra világosan láthatóvá váltak tartózkodásának és a kormány szolgai politikájának tragikus következményei. Hogy Horthyban tudatosodott országának szomorú helyzete, azt kétségkívül elősegítették a szövetségesek látványos sikerei mind a nyugati, mind a keleti fronton.

Június közepe táján Horthy, aki arra a meggyőződésre jutott, hogy a tengely gyakorlatilag már elvesztette a háborút, minden korábbinál komolyabban kezdett azzal a gondolattal foglalkozni, hogy kicseréli a kormányt, és így biztosít új irányt az ország politikája számára. Elhatározásában megerősítette az a hosszú memorandum, melyet bizalmas tanácsadójától, Bethlen István gróftól kapott a hónap folyamán. Bethlen áttekintette, milyen káros politikát követett a Sztójay-kormány, gyakran Imrédy, Jaross, Reményi-Schneller, Kunder vagy Endre kezdeményezésére. Javasolta, hogy a kormányt váltsa le, és „lelkismeretes és szilárd jellemű férfiakat” nevezzen ki, vagyis

- „becsületes és energikus embereket” helyezzen vezető pozíciókba, „pártpolitikától függetlenül”;
- „becsületes módon” lépjenek ki a háborúból;
- vessenek véget „a zsidók embertelen, ostoba, kegyetlen üldözésének”.

A memorandum foglalkozott a hatalomátadást nehezítő körülményekkel és a leküzdésükhöz szükséges intézkedésekkel is. Bethlen odáig ment, hogy konkrét javaslatokat tett a kormány különféle posztjaira kinevezendő személyekre is.¹⁶¹

Horthy először július elején akarta leváltani a Sztójay-kormányt, Baky puccskísérlete után; július 17-én ismét fontolóra vette a kérdést. Hitler szigorú figyelmeztetései és az ország esetleges totális megszállásától való félelme azonban visszatartotta attól, hogy elképzeléseit valóra váltsa. Bethlen realisztikus tanácsainak hatására Horthy úgy döntött, hogy óva-